

Vuurdoop

Vuurdoop

Vivian Pieters

Schrijver: Vivian Pieters
Coverontwerp: Freya Ruijs
ISBN: 9789464921816
© Vivian Pieters, 2023

Proloog

MAASTRICHT juni 1534

Na vannacht zou zijn leven anders worden, hij zou er eindelijk toe doen, erbij horen. Maandenlang had hij hiernaar uitgekeken, en nu was het dan zo ver. Dat het gevaarlijk was wat hij deze nacht ging doen en hem zijn leven zou kunnen kosten nam hij voor lief. Hij had deze afspraak al weken geleden gemaakt om te zien of hij verraden zou worden, maar alles was rustig gebleven en nu was hij op weg naar degene met wie hij al een lange tijd een briefwisseling onderhield.

Via de Sint-Maartenspoort had hij op zijn paard de stad Maastricht verlaten en de poortwachters geïnstrueerd hun mond te houden over zijn nachtelijk uitstapje. De wachters waren er al aan gewend zijn komen en gaan niet te registreren als hij daar de opdracht toe gaf; hij was tenslotte een van de bestuurders van de stad. De datum en het tijdstip voor deze illegale ontmoeting, die hem het leven kon kosten, had hij zelf bepaald.

Bij een afsplitsing in de weg hield hij in en keek om zich heen, maar het was stil, de zanderige weg waar hij op reed was verlaten. Links van hem glinsterde het water van de Maas, de weg rechtsaf leidde naar het dorp Limmel, maar om bij de afgesproken plek te komen moest hij rechtdoor richting Borgharen. Hij genoot intens van dit moment, de spanning die hij al de hele dag in zijn lichaam had gevoeld gaf hem een opgewonden gevoel. Niemand in zijn omgeving wist ook maar iets van zijn nachtelijke escapade en dat moest zo blijven.

Nadat hij Limmel was gepasseerd, liet hij zijn paard stoppen en keek weer om zich heen in de donkere zomernacht.

Het liefst zou hij door willen galopperen naar zijn bestemming, maar hij was een voorzichtig man, die risico's probeerde uit te sluiten. Een frisse bries kwam uit de richting van de rivier. Geritsel in het struikgewas wees op de aanwezigheid van kleine dieren en ook de krekels lieten zich horen. Maar verder was het stil, de boeren uit de omgeving lagen waarschijnlijk te slapen na een lange dag hard werken. Hij trok zijn mantel uit en stopte hem in een leren buidel die aan het zadel van zijn paard hing. Onder die mantel was hij gekleed in een eenvoudige buis en hozen. Uit de leren buidel haalde hij een pestmasker tevoorschijn en zette dat op, zodat zijn gezicht voor het grootste gedeelte bedekt was. Alleen zijn ogen waren nog zichtbaar.

Hij keek nogmaals om zich heen. In de maanverlichte nacht was er niets dat bewoog, alleen het geluid van schapen en koeien was te horen, en een enkele kikker, maar geen geluiden of stemmen van mensen. Goed. Dan kon hij zonder problemen zijn weg vervolgen naar de afgesproken plek.

BRUSSEL juni 1534

Een andere bestuurder van de stad Maastricht bevond zich op datzelfde moment kilometers verderop in een door kaarsen verlichte zaal van een paleis samen met een achttal mannen, waarvan de meeste gekleed waren in korte fluwelen mantels met een baret op het hoofd. De kleine zaal waarin ze zich bevonden lag in het hart van het indrukwekkende paleis van keizer Karel V, naast de Aula Magna waar de keizer audiënties hield als hij in het paleis verbleef. Het vertrek had geen ramen en was schaars gemeubileerd, er stond alleen een ovaalvormige tafel met daaromheen tien stoelen.

Het meest opvallende in de ruimte waren de kostbare wandtapijten aan de muren, een passie van de regentes van de Nederlanden, Maria van Hongarije, de zus van Karel V, die vaker in dit paleis verbleef dan haar broer. De man uit Maastricht

bestudeerde de voorstellingen aan de muur. Hier hing de Romulusreeks van de regentes: Vooral het wandtapijt 'Romulus op de troon van Rome' was zijn favoriet, een fantasierijke voorstelling van een grote troon waarop Romulus zat, nonchalant pratend met een edelman. Een zangers groepje stond prominent aan de rechterkant en in de vier hoeken waren personen afgebeeld die bezig waren met de wijnoogst. Deze taferelen waren zo suggestief, dat hij onwillekeurig glimlachte en een slok nam uit de beker wijn die voor hem stond.

In zijn ogen vormden de tapijten een goed tegenwicht voor de serieuze zaken die in deze kamer besproken werden, want dit was de plek waar de geheime raad van de regentes eens per maand bijeenkwam om te praten over de problemen die zich in de Lage Landen voordeden. Iedereen in die raad was zorgvuldig geselecteerd, alleen degenen die hun trouw aan de keizer meerdere malen hadden laten zien, werden hiervoor uitgenodigd. En niemand weigerde ooit. Ook de man uit Maastricht had het een eer gevonden toen hij gevraagd werd. "Nee"-zeggen was niet bij hem opgekomen. Hij was trots op zijn land en wilde zich dienstbaar maken voor het landsbelang; maar wat hij toen nog niet wist, was dat geen enkel middel geschuwd werd om dat landsbelang te dienen en ook niet dat met 'landsbelang' het belang van de keizer zelf bedoeld werd. Inmiddels wist hij wel beter. Maar hij was een pragmaticus, degene die de meeste macht had, had het ook voor het zeggen, vond hij. De man uit Maastricht keek om zich heen naar de mannen aan de tafel, die op gedempte toon met elkaar zaten te praten. De meeste waren, net als hijzelf, zorgvuldig geselecteerd uit diverse streken in de Lage Landen en bekenden van hem.

Het geroezemoes verstomde en hij keek om naar de zware eikenhouten deur, die als enige toegang gaf tot de zaal, en nu openzwaaide. Samen met de andere mannen stond hij op en wachtte tot Maria van Hongarije, die vergezeld door lijfwachten was binnengekomen, plaatsnam aan het hoofd van de tafel. Ze knikte en de mannen gingen zitten.

De man uit Maastricht keek naar de kleine vrouw, die op haar beurt de mannen aan de tafel een voor een aankeek. Ze was zeker geen schoonheid en duidelijk de zus van keizer Karel, had hetzelfde langwerpige gezicht en geprononceerde kin. Maar in tegenstelling tot de keizer, die dof en verveeld uit zijn ogen keek, straalde Maria van levenslust. En hoewel ze zich kleepte als een non (nog steeds in de rouw vanwege de dood van haar man) konden haar intelligente en dubbelzinnige opmerkingen hem in verwarring brengen als een kleine jongen, terwijl hij toch een paar jaar ouder was. In stilte kon hij haar levendige arrogantie wel waarderen. Hij wist heel goed dat alle beslissingen gematigd en weloverwogen zouden zijn als zij het voor het zeggen zou hebben. Maar dat was helaas ondenkbaar, zij voerde uit wat haar broer besliste en probeerde zijn soms keiharde maatregelen te verzachten door haar toon.

Dit keer was er echter geen tijd voor grapjes of een gemoedelijke toon, de regentes keek zorgelijk terwijl ze het woord nam:

“De situatie in Munster is zeer zorgwekkend. De landsknechten die wij naar Munster gestuurd hebben ter versterking van de troepen van Franz von Walbeck, zijn bijna allemaal bij de bestorming van de stad gesneuveld. Een handjevol mannen heeft het maar overleefd.”

De mannen rond de tafel keken haar zonder uitzondering geschrokken aan. De man naast de bestuurder uit Maastricht, een man met een behoorlijke omvang en een rood hoofd, nam aarzelend het woord toen de regentes verder zweeg.

“We weten natuurlijk wel dat de bisschop van Munster geen groot strateeg is. Hij heeft zich laten verdrijven door de wederdopers uit zijn eigen stad.”

De regentes knikte instemmend.

“Maar onze mannen zijn geoefende landsknechten, zeker niet de eerste de beste,” vervolgde hij.

De man naast hem viel hem bij. “Dus Munster is nog steeds in handen van de ‘koning der wederdopers’. Wat is er mis gegaan?”

“Het weer,” antwoordde de regentes.

Er verscheen een glimlach op het gezicht van de man uit Maastricht.

De regentes vervolgde spottend: “Het schijnt dat bisschop Von Walbeck een aarden wal vooruit schoof waarachter zijn troepen zich konden verbergen, maar heftige regenval maakte van die wal een modderstroom, waardoor de situatie totaal onoverzichtelijk werd. En de ketters maakten daarvan gebruik.” De regentes keek naar de mannen tegenover haar die een aangeslagen indruk maakten.

“Maar er is nog meer ongunstig nieuws, tenslotte ligt Munster niet in ons gebied. Het slechte nieuws komt uit Amsterdam.” De regentes gaf een teken aan een van haar bedienden, die uit een karaf een glas water voor haar inschonk. Ze nam een paar slokken.

“Wederdopers uit het hele land verzamelen zich in Amsterdam, omdat er niet tegen hen wordt opgetreden. Het stadsbestuur weigert om hen te vervolgen. Jullie begrijpen dat de keizer dat heel zorgwekkend vindt.”

Het was even stil terwijl de mannen aan de tafel de woorden van de regentes tot zich door lieten dringen. Stuk voor stuk waren ze zeer goed op de hoogte van de mening van de keizer in deze godsdienstkwestie en ze wisten allemaal dat hij daarin onverbiddelijk en rechtlijnig was.

“Daarom hebben wij het Hof van Holland erheen gestuurd,” vervolgde de regentes.

Een van de mannen vroeg aarzelend: “Is de opperrechter er zelf naartoe gegaan?”

Een cynisch lachje verscheen rond haar mond.

“Op aanwijzing van opperrechter Brunt zijn daarna een paar wederdopers opgepakt. Maar de meesten wisten de stad weer te ontvluchten voor ze opgepakt konden worden! Ik vrees

dat iemand hen gewaarschuwd had, het stadsbestuur heeft zo zijn eigen manier van handelen.”

Ze keek de mannen aan en vervolgde met iets luidere stem.

“En dat kunnen wij niet tolereren, want daardoor verspreidt de leer van de wederdopers zich als een inktvlek. We moeten hoe dan ook voorkomen dat in ons gebied hetzelfde gebeurt als in Munster!”

De man uit Maastricht keek om zich heen naar de andere mannen die knikten en instemden met de regentes. Hijzelf was er niet bang voor dat de situatie in zijn eigen stad zo uit de hand zou lopen als in Munster en het verbaasde hem helemaal niet dat het stadsbestuur van Amsterdam niet hard was opgetreden tegen de wederdopers. Dat was ook zo in zijn eigen stad, waar onlangs Jan Stevens, een leerling van de bekende wederdoper Dionysius Vinne, opgepakt was. Na diens gevangenneming was er onenigheid ontstaan over de te volgen procedure en wat te doen met de man. Hij moest natuurlijk berecht worden, tenslotte had hij uitgebreid bekend de nieuwe leer te prediken, maar iedereen zag ertegenop. De bestuurders sloten liever hun ogen en ook hij deinsde er voor terug om de man te laten eindigen op de brandstapel op het Vrijthof. Hij schrok op uit zijn gepeins toen de regentes het woord tot hem leek te richten.

“Is er al een vonnis uitgesproken over Jan Stevens?”

De man schudde het hoofd. “De bestuurders aarzelen omdat de hertog van Gulik heeft aangegeven dat hij wil dat Jan Stevens vrijkomt.”

De man uit Maastricht zag dat de landvoogdes geïrriteerd raakte bij het vermelden van de hertog van Gulik. Hij kon het haar niet kwalijk nemen, maar het feit lag er nou eenmaal dat de bestuurders in Maastricht in het verleden meer rekening hielden met de hertog van Gulik dan met de keizer, omdat het gebied van de hertog bijna grensde aan Maastricht.

“Gelukkig heeft de hertog van Gulik geen enkele bevoegdheid over Maastricht. Ik raad u aan om het proces snel op te starten, anders zijn wij genoodzaakt de opperrechter ook

naar Maastricht te sturen. Uit betrouwbare bron weten we dat er meer wederdopers in Maastricht zijn. Met de prins-bisschop van Luik heb ik afgesproken dat er opnieuw een decreet gaat naar de bestuurders van de stad om de wederdopers op te pakken. U moet erop toezien dat dat ook gebeurt!”

De man knikte en de regentes vervolgde: “Van een andere wederdoper, die op de pijnbank ondervraagd is, weten we dat ze soms samenkomen in het huis van schoenmaker Jan Berne. En als ze daar een bijeenkomst hebben, moeten ze opgepakt worden als afschrikwekkend voorbeeld voor iedereen die zich in wil laten met die nieuwe leer.”

De man uit Maastricht keek haar gelaten aan. Schoenmaker Jan Berne was al een paar jaar bekend bij het stadsbestuur vanwege zijn ketterse neigingen, maar nog nooit had iemand hem echt kunnen betrappen. Hij verwachtte niet veel van deze ‘onthullingen’ op de pijnbank. De regentes bleef hem onderzoekend aankijken en wachtte op een antwoord.

Met lichte tegenzin zei hij: “Ik zal het onderzoeken.” De regentes glimlachte even naar hem en richtte het woord weer tot de anderen. De man uit Maastricht verzonk in diep gepeins.

BORGHAREN juni 1534

De ruiter naderde de afgesproken plek. In de verte zag hij de toren van het kasteel van de heren van Borgharen donker afsteken tegen de heldere maanlucht. Aan zijn rechterhand lagen verspreid enkele huizen en links van hem een kerk. Hij passeerde de Sint-Corneliuskerk en sloeg daarna linksaf richting de Maas. Hij reed nu over een smal pad dat naar een afgelegen hoeve voerde. Halverwege dat pad werd hij opgewacht door een donker geklede man.

Hij stapte van zijn paard, bond het vast aan de dichtstbijzijnde boom en volgde de figuur voor hem. In stilte

liepen ze achter elkaar over het pad naar een vrijstaande schuur. De hoeve die erbij hoorde lag een stuk verder weg. Bij de schuur aangekomen gebaarde de man dat de ruiter buiten moest blijven wachten en verdween naar binnen. Een blaffende hond in de verte doorbrak even de stilte en de ruiter keek gespannen om zich heen.

Plotseling kwam er een andere man uit de schuur, gekleed in een buis en hozen met daaroverheen een witte cape. De ruiter zuchtte opgelucht, hij was dus niet verraden en zou eindelijk kennismaken met Hendric Rol met wie hij al maandenlang een briefwisseling onderhield. Hij deed het pestmasker af en keek naar de man die op hem afliep.

Nu het in Munster uit de hand dreigde te lopen was Rol, een prediker, naar Maastricht gekomen om volgelingen te ronselen voor een tocht naar Munster en had in de stad onderdak gevonden bij schoenmaker Jan Berne. Daar waren ook de bijeenkomsten waar hij predikte, maar daar kon de ruiter niet naartoe, het risico was te groot dat iemand hem herkende. Sinds een paar dagen was de prediker echter weggegaan uit het huis van Jan Berne, omdat die laatste zijn mond niet kon houden en aan iedereen vertelde dat de prediker bij hem logeerde, en had hij onderdak gekregen bij een boer in Borgharen. De ruiter had hiervan gebruik gemaakt en voor vanavond afgesproken.

Hij keek naar de prediker tegenover hem: Een onopvallende magere man, met een ietwat droevig gezicht en daarin grote bruine ogen. De twee mannen omhelsden elkaar kort. Daarna liep de prediker in de witte cape door het struikgewas in de richting van de nabijgelegen Maas en de ruiter volgde hem. In de winter overstroomde dit gedeelte van het land, maar 's zomers konden hier koeien grazen.

Bij de oever van de Maas gekomen trok de ruiter zijn laarzen uit en liep het water in tot aan zijn knieën, de scherpe stenen onder zijn voeten in het water negerend, en stopte naast de prediker die in het water op hem wachtte. Uit een van zijn zakken haalde de prediker een gebedenboek tevoorschijn en

begon daaruit voor te lezen. De ruiters keek nogmaals om zich heen en voelde zich kwetsbaar en heel erg zichtbaar in het water. Maar het was nog steeds overal stil en door de heldere maan kon hij ver kijken. Na een korte aarzeling deed hij zijn ogen dicht en liet de stem van de prediker over zich heen komen als een oase van rust.

“Toen zag ik dit, het Lam stond op de berg Sion en bij Hem honderd vier en veertig duizend mensen. Op hun voorhoofd stonden Zijn Naam en de Naam van Zijn Vader geschreven.”

Het was een diepe, welluidende stem. Een stem die je niet kon negeren, waar je wel naar moest luisteren, dacht hij. Een stem die paste bij een prediker. De ruiters had de tekst niet zelf uitgezocht, maar kende hem toch van buiten. Elk woord van Openbaringen 14, vers 1 stond in zijn geheugen gegrift. Hij geloofde in die woorden waarin het einde der tijden werd aangekondigd en wilde als het zover was tot de uitverkorenen van God behoren. Koud water, dat over zijn hoofd stroomde, voelde als een bevrijding. Dit moment wilde hij vasthouden, zolang hij kon. Nu was hij een van hen. Eindelijk.

“Zij zijn van de aarde losgekocht, van alle mensen heeft God ze losgekocht. De eerste oogst voor God en voor het Lam.”

De stem van de prediker viel stil. De ruiters deed zijn ogen open en zag dat de prediker terugliep naar de vaste wal. Hij begreep dat de korte ceremonie voorbij was en liep ook terug naar de oever waar hij zijn laarzen weer aantrok. Hij keek naar de prediker die zijn armen spreidde en naar hem glimlachte:

“Welkom. U bent nu een van ons.”

De ruiters boog even in de richting van de prediker.

“Mijn dank voor dit privilege. Ik zal dit niet vergeten, U...” Hij brak af omdat er uit het struikgewas iemand tevoorschijn kwam: het was de donker geklede man. De ruiters begreep dat hij op moest schieten en wendde zich tot de prediker. “Ik zal mijn

uiterste best doen zodat jullie niet verraden en opgepakt worden.”

De prediker glimlachte naar hem. “Dat weet ik.” De donker geklede man gebaarde naar de ruiter om hem te volgen. Deze omhelsde de prediker in de witte cape nog een keer, zette snel zijn pestmasker weer op en liep achter de man aan naar het pad, waar zijn paard stond.

Halverwege draaide hij zich nog een keer om: in het maanlicht zag hij dat twee vrouwen naar de prediker toegelopen waren. Kennelijk ook mensen die zeer herkenbaar waren in het openbare leven van de stad, dacht hij, en net als hij een speciale behandeling kregen. Een van de vrouwen had lange golvende haren, de andere kon hij niet goed zien, zij stond met haar rug naar hem toe. Plotseling draaide die vrouw zich om. De ruiter kon nu haar gezicht zien en was verbijsterd: Hij kende die vrouw, heel goed zelfs. Glimlachend liep hij over het laatste stukje van het pad naar zijn paard, dat aan de boom stond vastgebonden. Hij had nooit gedacht dat uitgerekend zij zich zou aansluiten bij de wederdopers! En wat goed dat hij haar gezien had. Dat was informatie die hem nog van pas kon komen als hijzelf ooit ontmaskerd zou worden. Het was wel te hopen dat zij hem niet herkend had. Maar hij vertrouwde erop dat hij onherkenbaar was door zijn kleding en het pestmasker.

MAASTRICHT augustus 1534

In de weken die volgden op zijn nachtelijke doping had de ruiter zijn normale werkzaamheden hervat. Hij was een van de leden van het hoogste college van Maastricht, de centrale raad, en had zich voorbereid op de aanstaande rechtszitting van Jan Stevens, de koster die al een tijdje gevangen zat omdat hij bij de wederdopers hoorde en dit zelf op de pijnbank had bekend. De rechtszitting was al een paar keer uitgesteld, maar deze keer was er niets meer dat voor oponthoud kon zorgen en morgen

zou de raad bijeenkomen om het vonnis uit te spreken, waarvan de uitslag al vaststond. Want de straf voor ketters was altijd dezelfde: Dood door vuur.

Hij wist dat hij niet veel tijd meer had om de koster dit vonnis te laten ontlopen en dat het gevaarlijk was wat hij nu ging doen, maar hij had zich gecommitteerd en wilde zijn eigen rol in de gemeenschap niet in gevaar brengen. Helaas moest hij wel gebruik maken van een van de wachten hiervoor. De afgelopen weken had hij de wachten zorgvuldig gadegeslagen en zijn oog laten vallen op iemand die hij al eerder gebruikt had als hij 's nachts ongemerkt de stad wilde verlaten. In ruil voor enige zilverstukken had hij het voor elkaar gekregen dat de man nu als cipier het cellenblok op de bovenste verdieping bewaakte.

Hij liep voorbij de deur van de raadzaal die half openstond en hoorde dat enkele van zijn mede regenten in een heftig gesprek verwickeld waren. Tijdens het passeren wierp hij nog even een snelle blik naar binnen, zag dat geen van hen hem opmerkte en vervolgde zijn weg de trap op naar de eerste verdieping. Ook hier was niemand in de gang aanwezig en was zijn enige hindernis de grote ruimte die halverwege de gang lag, de schrijfkamer. Hij hield even zijn pas in toen hij stemmen uit de schrijfkamer hoorde komen maar liep snel verder toen hij zag dat de deur gesloten was. Zo geruisloos mogelijk ging hij de trap op naar de derde verdieping waar het cellenblok was en klopte op de deur die opengemaakt werd door de wacht die hij had omgekocht. De man keek hem aan en gebaarde met zijn hoofd naar de andere cipier die naast de deur op een krukje zat te slapen. Hij moest zijn missie uitvoeren zonder dat de cipier wakker werd en knikte geruststellend naar de wacht die hem had binnengelaten.

Zo stil als hij kon deed hij zijn mantel uit, zette een monnikskap op zijn hoofd zodat hij niet herkenbaar was en liep verder langs de cellen totdat hij de cel bereikt had van Jan Stevens. Die keek op en wilde reageren, maar hij gebaarde dat Jan zijn mond moest houden en haalde onder zijn buis een zaag

tevoorschijn. Met stijgende verbazing keek Jan hem aan, terwijl hij de zaag door het getraliede raam stak.

“Vannacht moet het gebeuren,” fluisterde hij. “En laat je nooit meer zien in Maastricht, want een volgende keer kan ik je niet meer helpen.”

Er verscheen een glimlach op het gezicht van Jan die de zaag aanpakte en snel verborg onder het stro dat op de grond van zijn cel lag. Even geruisloos als hij gekomen was liep hij terug naar de wachter terwijl hij zijn monnikskap afzette en verborg onder zijn mantel, die hij weer omsloeg. Zonder iets te zeggen maakte de wacht de deur voor hem open en sloot deze weer achter hem.

Hij liep de trap af naar de tweede verdieping. De gehele operatie had slechts een paar minuten geduurd. Sinds hij boven was geweest, was de deur van de schrijfkamer niet geopend en hij hoorde nog steeds dezelfde stemmen uit de ruimte komen. Hij had geluk want ook nu was de gang verder leeg. Hij vervolgde zijn weg naar beneden waar nog steeds de stemmen klonken van zijn collega's. Hij zuchtte even, een grijns verscheen op zijn gezicht en met luide passen liep hij de raadzaal binnen. Daar hield hij een verhaal over zijn bezoek aan het secreet en last van obstipatie en iedereen in de raadzaal begon hartelijk te lachen.

BRUSSEL augustus 1534

Een dag later bevond de man uit Maastricht zich als enige in de zaal naast de Aula Magna. Dit keer geen ontvangst met wijn en open haardvuur. Door een koerier van de keizer was hem een brief overhandigd waarin stond dat hij zich zo spoedig mogelijk moest melden in Brussel om daar verslag te doen van de geruchtmakende ontsnapping van een wederdoper uit de gevangenis van Maastricht. Hij verwachtte dat deze ontmoeting niet lang zou duren en had zijn reismantel nog aan om zo snel mogelijk terug te kunnen keren naar Maastricht. Morgenochtend

was er een raadsvergadering in het Dinghuis en wilde hij weer terug zijn zonder dat iemand hem gemist had. Hij keek op bij het horen van het openen van de grote houten deur en zag dat de regentes binnenkwam gevolgd door een slanke man in fluwelen bus met golvend blond haar. Hij had deze man, Aloysius van Henegouwen, slechts een paar keer eerder gezien en wist dat hij een speciale adviseur was van de keizer.

Terwijl de regentes de kamer binnenliep maakte de man uit Maastricht een diepe buiging en richtte zich weer op toen ze vlak voor hem stond. Haar gezicht stond ernstig, dit keer geen flonkering in de ogen of een speciaal glimlachje. Hij zag dat ze hem schattend opnam en kon moeilijk inschatten wat haar stemming was. Geïrriteerd waarschijnlijk, door die klunzige ontsnapping. In haar situatie, zou hij ook niet gecharmeerd zijn van wat er gebeurd was.

“Jan Stevens ontsnapt door de tralies van zijn cel door te zagen. Hoe kan dat?”

Het sarcasme in haar stem raakte hem ondanks dat hij het met haar eens was en hij probeerde haar zo vriendelijk mogelijk te antwoorden.

“Dat is alleen mogelijk als iemand hem een zaag heeft toegespeeld, een andere conclusie valt er niet te trekken.” Ze bleef hem afwachtend aankijken en hij vervolgde. “Ten tijde van zijn ontsnapping waren de schout en de plaatsvervanger van de Brabantse schout aanwezig, Dierick Braetz en Herman van Overbunde. Alleen zij konden bij de cellen komen en de cipiers natuurlijk. De Brabantse schout kon niet anders dan een arrestatiebevel uitschrijven voor de Luikse schout en zijn eigen plaatsvervanger.” Hij zweeg even om de woorden goed door te laten dringen.

Ze keek hem peinzend aan. “Die zaag kan toch ook al eerder aan Jan Stevens gegeven zijn?”

Hij schudde zijn hoofd. “Elke ochtend wordt het stro ververst in de cellen, dus het moet in ieder geval diezelfde dag

gebeurd zijn en de cipiers hebben die dag niemand bij de gevangenen gelaten. Het kan niemand anders geweest zijn.”

Nu mengde Aloysius van Henegouwen zich in het gesprek. “En de cipiers, hoe betrouwbaar zijn die?”

“Ze zijn de hele dag samen geweest en bepaald niet elkaars grote vrienden, dus als een van hen iets opvallends gedaan zou hebben dan had de ander dat onmiddellijk gemeld. In Maastricht is er geen twijfel over hun verhaal.”

“Dan blijven alleen de bestuurders over?”

De man uit Maastricht knikte. Van Henegouwen keek geïrriteerd naar de regentes.

“In Amsterdam is het stadsbestuur ook al gewaarschuwd voor het laten ontsnappen van wederdopers en als een van de bestuurders in Maastricht hiervoor verantwoordelijk is dan moet er een voorbeeld gesteld worden! Dit kan zo niet doorgaan.”

De man uit Maastricht schraapte zijn keel en antwoordde. “Ik geloof niet dat Braetz en van Overbunde hier iets mee te maken hebben, daarvoor ken ik ze te goed.”

“Wat denk jij dan dat er gebeurd is?” De regentes keek hem doordringend aan.

Hij haalde zijn schouders op. “Dat weet ik niet. En ik vrees dat we dat ook nooit zullen weten zolang Jan Stevens vrij rondloopt.”

De regentes dacht even na en draaide zich daarna om naar Van Henegouwen.

“Zorg jij dat er een opsporingsbevel uitgaat voor Jan Stevens? De hertog van Gulik mag dan wel een goed woordje voor hem doen, maar hij zal hem niet beschermen als er een opsporingsbevel boven zijn hoofd hangt. Dat gaat zelfs hem te ver denk ik. En dan zal ik met de keizer overleggen of we iets kunnen doen aan dat arrestatiebevel.”

Ze draaide zich weer naar de man uit Maastricht.

“Ondertussen wil ik dat jij probeert uit te zoeken wat er echt

gebeurd is en wie hiervoor verantwoordelijk is. Iemand moet Jan Stevens die zaag gegeven hebben.”

De man knikte, hij had niet anders verwacht.

Hoofdstuk 1

TRAJECTUM NEUTRI DOMINO SED PARET UTRIQUE
(in Maastricht telt een heer niet, maar slechts met zijn tweeën
zijn zij een heer)
devies van de stad Maastricht.

EIJSDEN, augustus 1534

Als een warme deken belette de hitte elke vorm van bedrijvigheid in en rond de stad Maastricht. Op de Maas, waar het water nog enige verkoeling bood, dreven een paar waterschepen af en aan met handelswaar, voornamelijk eenpersoonsbootjes waarin de kooplui hun graan en vis met ontbloot bovenlijf naar de plaats van bestemming roeiden. Een enkele kogge, laveerde tussen de kleine waterschepen door op de plekken voor de kade waar het normaliter krioelde van de boten. Toch maakte de koelte van het water het nog enigszins dragelijk om iets te doen. Op het vasteland, in de stad en dorpen langs de Maas was de handel min of meer stilgelegd, alleen een enkeling trotseerde de hitte noodgedwongen voor dringende zaken.

Over de handelsweg vanuit Luik, die naast de Maas lag, reden drie ruiters in een gematigd drafje. De voorste ruiter was een van de stadswachten van Maastricht, in volle uitrusting met aangegorde degen zag hij er verhit uit en het zweet liep in straatjes onder zijn helm vandaan. De twee anderen waren gekleed in hosen en buis, maar ook zij hadden last van de warmte en zagen er bezweet uit. De drie ruiters waren het dorp Eijsden net gepasseerd en de wacht keek even achterom of de anderen hem volgden.

Wolfert Mathijsen, stadssecretaris van Maastricht, knikte hem vriendelijk toe om te laten zien dat het nog wel uit te houden was. De wacht draaide zich weer terug en Wolfert keek even opzij naar de ruiter naast hem, Caspar Staal, zijn assistent in de schrijfkamer, die diep in gedachten verzonken was. Wolfert veegde met een hand het zweet van zijn voorhoofd en nam een slok van het water uit de leren flacon die aan zijn zadel hing. Waarschijnlijk piekerde Caspar ook over de gebeurtenissen van de afgelopen dag, dacht Wolfert. Of hij was geïrriteerd omdat hij voor niets was meegereden van Maastricht naar Luik en weer terug, in deze warmte bepaald geen plezierritje.

Wolfert sprenkelde nog wat water over zijn voorhoofd en hing de flacon terug aan zijn zadel. Zijn buis plakte aan zijn rug en hij verlangde ernaar terug te zijn in Maastricht, waar hij zich kon terugtrekken in zijn werkkamer in het Dinghuis.

Diezelfde ochtend waren ze vanuit Maastricht te paard vertrokken, in een groter gezelschap dan de drie ruiters die nu terug naar Maastricht reden. De twee schouten van de stad, Dierick Braetz, afgevaardigde van de prins-bisschop van Luik, en Jan Ketelbueters, afgevaardigde van Karel V, waren in Luik bij de prins-bisschop ontboden.

Met een gevolg van enkele wachten en Wolfert, die als stadssecretaris meeging om alles wat er besproken werd vast te leggen, waren ze in alle vroegte vertrokken. Het was ook nog redelijk koel toen ze een paar uur later in Luik aankwamen.

Het paleis van de prins-bisschop lag midden in de stad en was een gigantisch gebouw opgetrokken in gotische stijl. Op het Place Saint Lambert was men nu al acht jaar bezig met de bouw van dat paleis, dat elk jaar imposanter werd. En de praatjes deden vanaf het begin van de bouw de ronde dat Everard van der Marck, de prins-bisschop, zich wilde meten met keizer Karel.

Wolfert had Everard van der Marck de afgelopen jaren een paar keer meegemaakt bij officiële gelegenheden en vond dat het geroddel over hem nog mild was. Hij had de prins-

bisschop nog nooit kunnen betrappen op een ondubbelzinnige uitspraak of heldere mening over wat dan ook, hij stroomde altijd mee met de bedding van de rivier, wist zich overal uit te praten en was nu al meer dan een tiental jaar de machtigste man in deze streek. De enige die meer macht had was keizer Karel , maar zolang de prins-bisschop niet openlijk in opstand kwam liet Karel hem zijn gang gaan.

Een ander praatje was dat de prins-bisschop een aantal verklikkers in dienst had, omdat hij altijd precies leek te weten wat er in zijn gebied aan de hand was; vaak nog eerder dan de betrokkenen zelf. Maar in de paar jaar die Wolfert nu als stadssecretaris werkte, was er nog nooit iemand ontmaskerd. Toch zou het hem niet verbazen als dat ooit wel zou gebeuren, want het was beslist niet ondenkbaar dat er in de Maastrichtse centrale raad verklikkers zaten.

Iedere keer als Wolfert in het paleis in Luik kwam, voelde hij zich slecht op zijn gemak; alsof vele onbekende ogen hem volgden en elke stap die hij zette in de gaten hielden. Hij kwam er dan ook alleen maar wanneer hij er niet onderuit kon komen, zoals vandaag.

De prins-bisschop wist in ieder geval wel hoe hij zijn paleis moest besturen. Want dat ging vlekkeloos, dacht Wolfert, terwijl hij samen met de anderen bij de hoofdboort van de grote ingang van zijn paard stapte, en dat was een verademing want in Maastricht ging het er vaak heel chaotisch aan toe.

Bij de hoofdboort werden ze opgevangen door een paleisbode, vandaar gingen ze te voet verder terwijl de poortwachter ondertussen voor hun paarden zorgde. Ze staken de grote vierkante binnencourt over, waarbij Wolferts oog viel op het beeld van een gehurkte naakte vrouw onder aan een pilaar. Er waren nog meer van dat soort beelden, alle gebaseerd op 'de lof der zotheid' van Erasmus, de prins-bisschop was duidelijk een liefhebber hiervan.

Bij de hoofdingang van het paleis controleerde Dierick Braetz, de afgevaardigde schout van de prins-bisschop, voor de

zoveelste keer ieders kleding, want ondanks de hitte, moesten ze zich melden in vol ornaat.

De twee schouten droegen lange rode mantels over buis en hozen, hun officiële dienstkleding. Wolfert droeg een zwarte mantel, de wachten waren in hun volle uitrusting en Caspar in eenvoudiger buis en hozen. Deze laatste droeg ook de koffertjes met schrijfgerei.

In het paleis werd het gezelschap naar een wachtkamer gebracht, waar ze enige tijd in stilte doorbrachten. De twee schouten reageerden totaal verschillend op het langdurige wachten: Dierick Braetz raakte steeds geïrriteerder, terwijl Jan Ketelbueters op een stoel was gaan zitten en gelaten wachtte op wat er ging gebeuren.

Wolfert dacht te weten wat hen nog het meeste dwarszat. Het gebeurde hoogst zelden dat de beide heren van de stad hun schouten gezamenlijk ontboden; meestal werd Jan Ketelbueters, als vertegenwoordiger van Karel V, door diens hof ontboden in Brussel of Gent, en Dierick Braetz dus door de prins-bisschop van Luik. Dat de twee heren van de stad samen iets wilden was uniek. Maar nu moesten ze wel samen optreden omdat de ene schout een arrestatiebevel had uitgeschreven voor de andere schout na de ontsnapping van de wederdoper Jan Stevens. Beide leenheren wilden hier natuurlijk alles over weten of misschien wilden ze de schouten wel uit hun ambt ontslaan, dacht Wolfert.

Vooraf Dierick Braetz had alle reden om zenuwachtig te zijn, want hij was degene die aangeklaagd en beschuldigd was. De leenheren hadden altijd van de schouten geëist dat ze goed konden samenwerken, gezien de situatie in de stad, maar die samenwerking had nu een dieptepunt bereikt.

Als echte Maastrichtenaar was Wolfert geheel gewend aan het twee-herenstelsel van de stad, maar het bleef natuurlijk een uitzonderlijke en soms ingewikkelde stand van zaken. Hij kende geen andere stad die even groot was als Maastricht en in dezelfde positie verkeerde. Al een paar honderd jaar was dit de

situatie, vastgelegd in 'de Alde Caerte' een soort wet, en iedereen in Maastricht wist niet beter.

Maar hoe vaak had hij het niet in zijn functie als stadssecretaris aan bezoekers van de stad uitgelegd: Maastricht had twee leenheren, keizer Karel en de prins-bisschop van Luik. Keizer Karel kreeg de opbrengst van het St.Servaaskapittel en de prins-bisschop van het Onze-lieve-Vrouwekapittel. Geen van tweeën wilde die opbrengst missen. Karel V was natuurlijk wel machtiger dan de prins-bisschop van Luik, maar hij wilde graag rust in zijn grensgebied, en ging daarom akkoord met de al lang bestaande tweedeling.

Dat dit betekende dat iedere heer een afgevaardigde in de stad had, realiseerde zich bijna niemand van die bezoekers en dus ook niet dat er daardoor twee keer zoveel magistraten waren in de stad, twee schouten en twee keer zeven schepenen. En dus ook twee raden, die samen de centrale raad vormden.

De schouten moesten het als vertegenwoordiger van keizer Karel en de prins-bisschop van Luik wel met elkaar eens worden over belangrijke beslissingen die betrekking hadden op de stad.

En dat was nou juist een gevoelig punt van het systeem, dat was met de uitbraak van Jan Stevens wel weer duidelijk geworden.

Wolfert had geen idee wie de zaag aan Jan Stevens had gegeven, maar dat die afkomstig moest zijn van iemand binnen het Dinghuis was hem wel duidelijk. Toch geloofde hij niet dat Dierick Braetz en Herman van Overbunde er iets mee te maken hadden. Hun reactie had er ook niet om gelogen: Razend waren ze op Jan Ketelbueters die het bevel had uitgeschreven. Ook tijdens de rit hiernaartoe was de sfeer allesbehalve aangenaam geweest.

Na een paar uur kwam een paleiswacht melden dat alleen de twee schouten en Wolfert verwacht werden bij de prins-bisschop, de anderen niet. Caspar keek Wolfert chagrijnig aan. Die haalde zijn schouders op, hij had wel vaker de grillen van

machthebbers meegemaakt en haastte zich om de anderen in te halen.

De drie mannen werden door een paleiswacht begeleid door de gangen van het paleis. Wolfert had het schrijfkoffertje van Caspar overgenomen en was zijn gevoel voor richting al lang kwijt toen ze na een tijdje lopen, stilhielden bij een grote eiken deur. Voor de deur stonden twee wachten met gekruiste rapieren, die opzij gingen voor de delegatie uit Maastricht.

Braetz, die als afgevaardigde schout voor de prins-bisschop al vaker in zijn werkkamer geweest was, ging als eerste naar binnen, Wolfert als laatste. In dit privé-vertrek van de prins-bisschop was hij nog nooit geweest. Het was een grote ruimte, met ramen aan een kant die uitzagen over de grote binnencourt. Alles ademde rijkdom uit, maar sobere rijkdom. Aan de muren hingen kleurrijke tapijten, verder was het vertrek spaarzaam van meubilair voorzien.

In het midden van de kamer bij een grote schrijftafel draaide de prins-bisschop, een forse man gekleed in een bisschopsmantel en een bonnet op zijn hoofd, zich om. Wolfert had ooit een pamflet gezien met de beeltenis van Maarten Luther en iedere keer als hij Everard van der Marck zag, moest hij daar aan denken. De gelijkenis was frappant: De prins-bisschop had ook een grof, pokdalig gezicht en kleine priemende oogjes en was net zo breed in omvang.

Een tweede figuur had zich ook omgedraaid bij de binnenkomst van de drie mannen, qua uiterlijk de perfecte tegenpool van de prins-bisschop. Een slanke man, met blond golvend haar tot op de schouder en gekleed in een blauw fluwelen bus en broek, met daarover een korte mantel doorstikt met gouddraad. De prins-bisschop stelde hem voor als Aloysius van Henegouwen, afgevaardigde van Keizer Karel.

Wolfert opende zijn koffertje om zijn schrijfspullen tevoorschijn te halen, maar Van Henegouwen hield hem tegen.

“Dit gesprek is confidentieel,” zei hij, terwijl hij iedereen om beurten aankeek. Daarna tot Wolfert: “U kunt gaan, we hebben u niet nodig.”

Wolfert begon zijn spullen in te pakken maar Jan Ketelbueters draaide zich naar Van Henegouwen.

“Ik wil dat Wolfert Mathijzen erbij blijft.”

Een ogenblik was het stil en keek de afgevaardigde Ketelbueters strak aan:

“Goed , maar zonder te notuleren.”

Wolfert deed een paar passen naar achteren om zichzelf zo onzichtbaar mogelijk te maken. Het beviel hem niet wat hier gebeurde. Niet omdat hij er niet bij gewenst was, maar omdat er niets opgeschreven werd, dat voorspelde niet veel goeds. Ondertussen was de prins-bisschop achter zijn schrijftafel gaan zitten, in zijn handen had hij een perkamenten vel met zegel.

“Ik heb dit arrestatiebevel laten intrekken.”

Wolfert zag dat hij de beide schouten een voor een aankeek.

“Omdat ik er niet in geloof. Behalve de tijdsfactor is er geen enkel bewijs voorhanden.”

Dierick Braetz glimlachte opgelucht terwijl de prins-bisschop vervolgde.

“Wat niet wil zeggen dat er geen grondig onderzoek moet komen. Het laten ontsnappen van een wederdoper is een groot misdrijf en de schuldige moet gevonden worden!”

Beide schouten knikten. Wolfert keek naar Jan Ketelbueters. Hij wist dat die al het mogelijke gedaan had om de schuldige te vinden maar daarover nu zijn mond hield. Waarschijnlijk om de sfeer niet opnieuw te verpesten.

De prins-bisschop keek beide schouten onderzoekend aan.

“Samen. Geen solo-acties.”

Geïrriteerd wilde Jan Ketelbueters hierop reageren, maar de prins-bisschop duidde dat hij zijn mond moest houden, keek naar van Henegouwen en gebaarde dat hij het woord moest nemen.

“De keizer wil ook dat de schuldige gevonden en opgepakt wordt. Maar hij wil dat dit in alle stilte en grondig gebeurt. De situatie in Maastricht moet niet uit de hand lopen zoals in verschillende Duitse steden.” Van Henegouwen deed een paar passen in de richting van de schouten.

“Jullie hebben ook bericht gehad van de situatie in Munster?” vroeg hij.

Dierick Braetz knikte en Van Henegouwen vervolgde:

“Dus jullie kennen de gebeurtenissen daar? De opstand, die zich tegen de leenheer, prins-bisschop Frans von Waldeck, richtte? De stad die nu in handen is van de ketters?”

Ketelbueters keek strak naar Van Henegouwen en de prins-bisschop, terwijl Braetz antwoordde:

“We hebben gehoord van de ketters en hun wandaden. En ook dat de prins-bisschop nu het beleg rond de stad heeft geslagen. Om de ketters uit te hongeren. Een beproefde methode.” Braetz glimlachte.

Natuurlijk hadden ze alles erover gehoord, dacht Wolfert. Dat was niet zo moeilijk gezien de ophef die ontstaan was. Want wat er in Munster gebeurde was bijna niet te bevatten.

Een kleine groep wederdopers had daar een paar maanden geleden de macht in handen gekregen. De hele stad was inclusief schout en schepenen overgegaan tot het geloof van die wederdopers en had iedereen die zich niet wilde ‘bekeren’ de stad uitgejaagd, zelfs de bisschop van de stad was weggejaagd. Het laatste nieuws dat de ronde deed was dat diezelfde bisschop nu met troepen van keizer Karel de stad belegerde, en dat de nieuwe zelfbenoemde ‘profeet’ van de stad, Jan van Leiden, overal liet verspreiden dat Munster het nieuwe Jeruzalem was.

“Met alle respect, daar heerst complete anarchie, wat heeft dat met ons te maken?” vroeg Ketelbueters.

Van Henegouwen nam het woord.

“Er is een briefwisseling onderschept. Door mannen van de hertog van Gulik. Een goede bondgenoot.”

De prins-bisschop produceerde een klein glimlachje bij het horen van 'goede bondgenoot'.

De afgezant vervolgde:

“Een briefwisseling tussen wederdopers in Munster en aanhangers van die leer in Maastricht. En het is niet de eerste keer dat er brieven van wederdopers onderschept zijn!”

Braetz keek even naar Ketelbueters, die zijn blik gericht hield op de afgevaardigde.

“Wij weten dat er ook in april zo'n briefwisseling is onderschept.”

Wolfert wist ook van de briefwisseling die een paar maanden geleden onderschept was, eveneens door mannen van de hertog van Gulik, wiens gebied grensde aan dat van de prins-bisschop. Vanuit Munster hadden predikers van de wederdopers, geschreven met gelijkgestemden uit Maastricht, maar onder leiding van Jan Ketelbueters waren deze brieven opgeborgen en was er geen actie op ondernomen. Een meerderheid van de centrale raad was daar indertijd voor geweest.

Braetz, als enige, wilde wel actie ondernemen, maar hij had zich neergelegd bij de wil van de meerderheid van de raad. En die wilde geen ophef veroorzaken in Maastricht. Zowel de raad als de twee schouten en Wolfert waren ervan uitgegaan dat zij de enigen waren die van deze briefwisseling afwisten. De mannen van de hertog hadden namelijk zelf de brieven aan de twee schouten overhandigd, zonder tussenpersonen. Wolfert zag dat ook Ketelbueters verrast was dat zowel de afgezant als de prins-bisschop van de briefwisseling afwisten.

“Maastricht is Munster niet,” zei Ketelbueters in een poging het gesprek een andere wending te geven.

De afgevaardigde negeerde deze laatste opmerking en vervolgde:

“Uit deze briefwisseling is gebleken dat er in Maastricht een groep van zo'n 100 wederdopers is. En het vermoeden is dat

er een prediker vanuit Munster naar de Maasstad is gegaan om daar meer aanhangers te ronselen.”

“Maastricht is een vreedzame stad; er wonen geen oproerkraaiers, alleen hardwerkende ambachtslieden,” antwoordde Ketelbueters.

“Uw woorden bevallen me niet, twijfelt u aan de juistheid van onze informatie?” De afgezant keek naar Ketelbueters, die bij de prins-bisschop steun zocht, maar deze wendde zijn blik af.

“Waarom neemt u het dan op voor ketters?” vervolgde Van Henegouwen. “Deze wederdopers negeren elk gezag, eigenen zich alle kerkelijke bezittingen toe en willen dat iedereen een gelijk deel daarvan krijgt. Totale anarchie! De huidige ‘bisschop’ in Munster, Jan van Leiden, heeft zelfs verplichte veelwijverij afgekondigd!”

De prins-bisschop die zich tot nu toe buiten het gesprek gehouden had, kwam tussenbeide.

“We weten allemaal dat de aanwas van deze ketters kan zorgen voor grote problemen. En we moeten er niet aan denken dat de vonk van Munster overslaat naar een andere stad, dat begrijpen deze heren uit Maastricht ook wel,” zei de prins-bisschop terwijl hij vriendelijk glimlachte naar van Henegouwen.

“Dat hoop ik dan maar, de keizer zou erg misnoegd zijn als dat niet het geval was, en gaan denken dat de ontsnapping van Jan Stevens niet ‘toevallig’ was.”

Er viel een stilte. De afgevaardigde beende naar het raam, draaide zich om en vervolgde:

“We weten niet wie de prediker is die onderweg is gegaan naar Maastricht of waar de bijeenkomsten gehouden worden. We hebben wel een vermoeden.”

Hij keek Ketelbueters indringend aan.

“Maar dat er iemand naar Maastricht is gekomen om de wederdopers te leiden, is zeker!”

De afgevaardigde keek de mannen om beurten aan.

“De keizer wil dat u actief op zoek gaat naar de

verblijfplaats van deze prediker en zoveel mogelijk ketters oppakt.”

“Dat hebben we al eerder geprobeerd,” zei Ketelbueters voorzichtig.

De afgevaardigde onderbrak Ketelbueters en vervolgde:

“Het niet uitvoeren van dit decreet, zal als hoogverraad worden beschouwd.”

Geschokt keek Ketelbueters van Henegouwen aan en vervolgens de prins-bisschop, die zijn blik afwendde.

Braetz nam het woord:

“Wij zullen de keizer niet teleurstellen. Dat doen we nooit.”

Wolfert keek naar de afgezant die zich afdraaide en zag dat er een ironisch glimlachje rond zijn mond verscheen.

“En uwe eminentie natuurlijk ook niet.” Dit laatste tegen de prins-bisschop. “Daar zal ik persoonlijk voor zorgen.”

De prins-bisschop glimlachte naar Braetz.

“Na de intrekking van dit arrestatiebevel verwacht ik een volledig engagement van u, dat begrijpt u.”

Wolfert zag dat Braetz knikte en vermeed om de geïrriteerde Ketelbueters aan te kijken. De prins-bisschop maakte een eind aan het onderhoud en gaf een paleiswacht de opdracht de delegatie terug te brengen naar de wachtkamer.

In doodse stilte liepen ze door de paleisgangen naar het wachtvertrek. Daar aangekomen, keerde Braetz zich met een grijns om naar Ketelbueters:

“Nu gaan we achter die ketters aan!”

Ketelbueters keek geprikkeld naar Braetz :

“Daar zou ik niet zo zeker van zijn. De raad bestaat uit echte Maastrichtenaren. Koppig als de pest.”

“Ze kunnen niet anders!” antwoordde Braetz. “Trouwens, ze moeten gewoon onze orders uitvoeren!”

“Je hoeft niet te overdrijven Dierick, het arrestatiebevel is ingetrokken door de prins-bisschop, we gaan gewoon weer aan het werk.”

“De prins-bisschop is overtuigd van mijn onschuld, dat is hiermee bewezen!”

Ketelbueters zuchtte.

“Je hebt gehoord wat de prins-bisschop zei, we moeten grondig onderzoek doen en met een schuldige komen. Ik heb al ‘grondig’ onderzoek gedaan en daar kwam uit dat alleen jij en Herman hem die zaag gegeven konden hebben, ik zou niet weten wat ik verder nog kan onderzoeken.”

Beide mannen keken elkaar aan.

Braetz’ ogen fonkelden. “Jij hebt altijd al alleen de macht willen hebben in Maastricht.”

“Niet hier Dierick, niet nu.”

Ketelbueters bewoog zijn ogen naar de anderen. Degenen die niet in het vertrek van de prins-bisschop waren geweest stonden te luisteren, de oren gespits. Maar Braetz was niet te stoppen.

“We roepen iedereen bijeen om te zeggen dat het arrestatiebevel tegen mij en Herman is ingetrokken en dat we nu op zoek gaan naar die kettters.”

Zijn oog viel op Wolfert.

“Jij! Zorg dat de voltallige raad morgen aanwezig is in het Dinghuis. Niemand mag ontbreken.”

Ketelbueters knikte even naar Wolfert, ten teken dat dat inderdaad het beste was.

“Neem Caspar mee en ga vast vooruit. Wij hebben hier nog het een en ander te bespreken.”

Hij wees een van de wachten aan die met hen mee moest gaan. Daarna haastte het drietal zich de kamer uit.

Bij de deur van het vertrek werd Wolfert tegengehouden door Braetz.

“En zorg ervoor, dat niets uitlekt van wat hier besproken is!”

“Met welke reden moet ik de raad dan bij elkaar roepen?” vroeg Wolfert, ondertussen proberend zijn irritatie jegens Braetz niet te laten merken.

“Verzin maar iets. Daar ben jij toch zo goed in.”

De woorden werden op zachte toon tegen Wolfert gezegd, die wit wegtrok van woede, maar zich inhield en opgelucht was toen ze even later bij de poortwachter hun paarden op konden halen. Hij had de minachting gezien in de ogen van Braetz en was ervan geschrokken dat die blijkbaar nog heftig aanwezig was.

Terwijl ze wegreden, keken de andere twee hem vragend aan. Maar Wolfert schudde zijn hoofd.

“Jullie hebben de schout gehoord. Ik kan niets zeggen.”
Teleurgesteld wendden ze zich van hem af en begonnen aan de terugreis.

Inmiddels waren de drie ruiters aangekomen bij een bosachtig gedeelte van de weg. Eindelijk even in de koelte van de loofbomen en weg uit de brandende zon, dacht Wolfert terwijl hij nogmaals het zweet uit zijn nek veegde. Achteraf was het Wolfert wel duidelijk waarom de twee heren in deze kwestie samenwerkten, ze hadden natuurlijk veel tegenwerking verwacht. En terecht, bedacht Wolfert, want de opdracht waarmee ze opgezadeld waren, betekende niet veel goeds, hij had er een slecht gevoel over.

Door de vele bomen en het struikgewas, was de weg, die zich hier vernauwde tot bijna een pad, niet te overzien en zo smal dat de drie ruiters achter elkaar moesten rijden.

Plotseling stopte Wolferts paard en spitste zijn oren, een iel geluid als een langgerekte toon weerklonk door het bos, nam toe in volume en ebde weer weg. Wolfert wist dat in deze buurt vele gebrandmerkte bannelingen hun schuilplaats hadden en keek om zich heen. De andere twee ruiters waren ook gestopt en keerden zich om naar Wolfert, die tegen de wacht knikte.

“Ga maar even kijken.”

De wacht keerde zijn paard naar het rechtergedeelte van de weg en verdween in het struikgewas. Weer klonk er een langgerekte toon, iets harder dan de vorige. Caspar keek naar Wolfert.

“Ik ga wel aan de andere kant kijken,” zei Wolfert en hij leidde zijn paard in de tegenovergestelde richting als waarin de wacht verdwenen was. Voorzichtig laveerde hij tussen de bomen door om zo weinig mogelijk geluid te maken en zo nu en dan bleef hij even staan om te luisteren. Hij hoorde nu ook geritsel en soms een stem die iets onverstaanbaars zei. En daar zwol het geluid weer aan.

Nadat hij een bocht naar links gemaakt had, richting rivier voor zijn gevoel, zag hij voor zich een kleine open plek, met in de verte het glinsterende water van de Maas. De open plek was vol met mensen, die aan het zingen waren. Het waren boeren en mensen uit de stad, gewone mensen, handwerkslieden en ze stonden of zaten op het gras en keken allemaal naar een plek.

Wolfert stuurde zijn paard nog iets verder en zag nu waar ieders blik op gericht was.

Op een houten kar, die zich aan de rand van de open plek bevond, stond een prediker, die met de mensen meezong. Naast de kar stond een zestal mannen met lange staken, en ook op andere plekken rond het grasveld zag Wolfert mannen met stokken en zeisen. Los van deze mannen was het een vredig tafereel. Wolfert keek langs de bomen en zag een vrouw met lang golvend blond haar die helemaal aan de rand van de open plek was gaan zitten. Naast haar zat een klein meisje dat een krans van madeliefjes aan het maken was en nieuwsgierig om zich heen keek. Wolfert hoopte dat ze zich niet helemaal om zou draaien, want dan zou ze hem zien.

Het zingen hield plotseling op en het meisje draaide zich naar de vrouw naast haar, haar moeder waarschijnlijk. Wolfert zuchtte opgelucht. De prediker verhief zijn stem en begon voor te lezen uit een bijbel. Dus dit waren de mensen waar keizer Karel jacht op maakte, dacht Wolfert terwijl hij rondkeek.

Het zag er vreedzaam uit. Maar hij wist ook wel dat dat uiterlijke schijn kon zijn, als hij de verhalen uit Munster moest geloven dan hadden de predikers bij deze gewone mensen

massahysterie teweeggebracht. Die anders zo vreedzame handwerkslieden hadden als waanzinnigen naakt door de stad gelopen en vele kerken vernield, terwijl niemand hen kon stoppen. Toch kon hij het zich moeilijk voorstellen als hij het tafereel bekeek.

Hoe dan ook, het was wel beter dat ze hem niet zagen, want hij kon niet inschatten wat daarvan de gevolgen zouden zijn. Hij wilde net zijn paard geruisloos omdraaien, toen hij achter zich geritsel hoorde en Caspar die zijn naam riep.

“Wolfert, waar ben je?”

De mensen op de open plek hadden het geroep ook gehoord. Wolfert zag dat vele gezichten zich in zijn richting keerden. De mannen met stokken groepeerden zich meteen rond de prediker op de kar en een paar andere mannen kwamen zijn richting uit. De rest van de mannen en vrouwen probeerden snel weg te komen en renden richting rivier. Ook de vrouw met het lange golvende haar had zich omgedraaid en keek in de ogen van Wolfert. Hij zag een vrouw en een klein meisje die angstig naar hem keken en bang voor hem waren. Hij wilde ze geruststellen, maar de mannen met zeisen kwamen dreigend dichterbij.

Wolfert draaide zijn paard om en probeerde zo snel mogelijk terug te gaan, een verbaasde Caspar opjagend om hetzelfde te doen. Na een tijdje keek hij achterom en zag dat de mannen aan de rand van de open plek waren blijven staan, kennelijk vonden ze het zinloos om de ruiters te voet te achtervolgen.

Wolfert kende de gezichten van een paar mensen op de open plek. Hoewel hij ze niet aan een naam kon verbinden, wist hij dat hij die gezichten al eens eerder in Maastricht gezien had. Ook de vrouw met het lange golvende haar kwam hem bekend voor. Maar hoe hij zich ook probeerde te herinneren waar en wanneer hij haar gezien kon hebben, het wilde hem niet te binnen schieten.

Terwijl ze vanuit het struikgewas de weg opkwamen, keek de wacht hen vragend aan.

“Schreeuwende kinderen, die aan het spelen waren,” zei Wolfert en hij vermeed het om een verbaasde Caspar aan te kijken. Die zweeg en zonder verdere incidenten vervolgden ze hun tocht richting Maastricht. Wolfert zuchtte opgelucht toen ze in de verte de stadspoort van Wyck zagen opdoemen.

Voordat ze bij die stadspoort waren, leidde de handelsweg nog langs het galgenveld. Iedere reiziger kon zo zien dat Maastricht een stad was waar niet mee te spotten viel. De dode lichamen bleven in de galgen hangen tot er nauwelijks meer iets over was van de beenderen. Wolfert keek naar de drie skeletten die er hingen. Hij wist dat ze van een vrouw en twee mannen waren, hoewel dat nu niet meer te zien was, want hij had zelf indertijd hun vonnis in het doodboek opgeschreven. Een half jaar geleden waren die vonnissen uitgevoerd. Loslopende wilde honden hadden in de tussentijd de kadavers aangevreten, er was niet veel meer van over, en bij het passeren ervan gaf hij zijn paard de sporen om sneller bij de poort te zijn.

Vanwege de hitte waren er niet veel mensen die de stad in- of uitgingen. Hij leidde zijn paard langs de poortwachter en gedrieën vervolgden ze hun weg, door de Rechtstraat en de Wycker Brugstraat naar de Maasbrug. Een groepje jongens renden met de paarden mee en staken hun handen uit. Wolfert herkende een paar van de jongens die altijd op straat rondhingen, broodmager waren en leefden van wat andere mensen of de Kerk hen kon geven. Hij haalde een stuiver uit zijn leren buidel en gaf die aan de voorste jongen. De jongen rende juichend weg, met de andere jongens achter hem aan naar de bakkerszaak op de hoek.

Caspar keek opzij naar Wolfert, die deed alsof hij dit niet merkte en zijn buidel weer opborg. Voordat ze de brug over konden, moesten ze langs de tolwachter, een van de kanunniken van het Servaaskapittel. Wolfert kende de man en knikte vriendelijk naar hem, daarna leidden ze hun paarden over de Maasbrug. Vervolgens een klein stukje rechtdoor, een bocht naar rechts, en zo kwamen ze bij het Dinghuis, hun eindpunt.